

"Barnets åsikt och Framtidens socialtjänst"

[Utredningen Framtidens socialtjänst](#) har lämnat ett förslag till ny socialtjänstlag (SoL) som ska ersätta den befintliga. Förslaget är nu ute på remiss till den 1 februari 2021. Vi vill uppmana så många socionomer som möjligt att läsa och begrunda vad förslagen skulle komma att innebära för arbetet på den egna arbetsplatsen. Som socionomer behöver vi vara med och både diskutera lokalt och gärna också framföra våra åsikter centralt i frågor som berör vårt yrkesfält.

Vi vill här särskilt uppmärksamma de farhågor vi har runt utredningens förslag till förtydligt barnrättsperspektiv.

Ifråga om ärendehandläggning står idet i 11 kap. 10 § SoL:

"När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. "

Den nuvarande lagtexten har sina brister utifrån att barns vilja att avstå från att framföra sin inställning riskerar att inte respekteras. Samtidigt är det ur ett professionellt perspektiv viktigt att fråga sig varför barnet valt att inte framföra sina åsikter. I spänningsfältet mellan att å ena sidan respektera barnets åsikt, och å andra sidan väga in möjliga skäl till varför barn inte vill berätta sin version befinner sig socionomen ofta. I nuläget finns möjlighet att kartlägga barnets inställning på annat sätt. På så vis kan socionomen hantera spänningen och på en och samma gång respektera barnets vilja att inte framföra sin åsikt och utredningsvägen identifiera risker att barnet far illa.

Den bedömning som görs i slutbetänkandet Framtidens socialtjänst är att ett barns vilja ska respekteras om barnet väljer att inte framföra sina åsikter och att bestämmelsen i 11 kap. 10 § SoL, om att barnets inställning så långt det är möjligt ska klarläggas på annat sätt då barnet väljer att inte framföra sina åsikter, därför ska upphävas. Utredningen betonar skillnaden mellan att inte ha en förmåga att framföra sina åsikter och att välja att avstå från att framföra dem. Resonemanget refererar till barnets 'ålder och mognad'. I det fall ett barn inte har förmåga att framföra sina åsikter bör de klarläggas på annat sätt, men inte om barnet väljer att avstå från att göra det. Socionomen har en skyldighet att skapa förutsättningar för och möjliggöra för barnet att framföra sina åsikter. Det kan trots det finnas många skäl till att ett barn väljer att inte framföra sin åsikt och oavsett vad skälet är ska det respekteras, resonerar utredningen.

Om utredningens förslag skulle bli verklighet ser vi att ansvaret för att informera och skapa förutsättningar för att barnet på sina egna villkor ska få komma till tals måste konkretiseras. Inte minst i ärenden där barnen ifråga passerat förskoleåren är skälen till att inte vilja berätta sin version ofta komplexa. Många gånger sträcker sig lojaliteten med de egna föräldrarna långt. Att ta bort det verktyg nuvarande skrivning ger, att klarlägga barnets inställning på annat sätt, är enligt utredaren ett sätt att stärka barnets ställning. Men det är också att ta bort ett av de verktyg socionomer har att tillgå i det svåra arbetet med sociala utredningar där barn är inblandade och säger sig inte själva vilja medverka.

Exemplet ovan är bara ett i raden av föreslagna förändringar som vi anser kommer ändra förutsättningarna för det sociala arbetets praktik. Vi välkomnar en moderniserad socialtjänstlag. Det var ett tag sedan senast. Den nuvarande har fungerat som rättslig bas för det kommunala sociala

arbetet i 40 år. Fram till den första februari hoppas vi nu de interna diskussionerna om framtidens socialtjänst går varma runt om på landets socialförvaltningar. Det kommunala sociala arbetet styrs av en rad faktorer, men i en rättsstat är den lagen en viktig grund. Nu gjuts denna grund om. Då måste vi socionomer vara med och framföra våra åsikter i sådant som berör vårt yrkesfält.

*Julia Storm och Therese Jofjord, socionomstudenter,
socialhögskolan, Lunds universitet, campus Helsingborg
Sara Hultqvist, forskare och lärare vid socialhögskolan, Lunds
universitet, campus Helsingborg*